

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 24-03-2020 r.

Adam Bodnar

V.7018.187.2020.GH/PM

Pan
prof. Łukasz Szumowski

Minister Zdrowia

Wielce Szanowny Panie Ministrze,

Z wielkim smutkiem przyjmuję informacje o rosnącej liczbie ofiar w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 wywołującym chorobę COVID-19. Za szczególne niepokojące uważam, opisane w mediach, okoliczności śmierci mieszkańca Głogowa, który przebywał w kwarantannie domowej. To pierwszy przypadek (i mam nadzieję, że sytuacja taka nie powtórzy się) w Polsce, gdy zmarła osoba przebywająca w kwarantannie domowej, bezskutecznie oczekująca na przeprowadzenie testu na obecność koronawirusa¹. Komentując tę sytuację Starosta Głogowski Jarosław Dudkowiak stwierdził, iż „*Osoby w kwarantannach mają problem z wykonaniem testów. Sanepidy, nie tylko głogowski, zgłaszają zapotrzebowanie na testy [...]. Jeżeli osoby, które podejrzewają u siebie koronawirusa, które poczują się źle, osobiście nie pojedą do szpitala zakaźnego, czas oczekiwania na testy to kilka dni*”². W chwili, gdy piszę do Pana Ministra nie jest znana rzeczywista przyczyna śmierci mieszkańca powiatu głogowskiego. Nie jest w ogóle pewne, czy poznamy powód zgonu, ponieważ być może nie zostanie nawet przeprowadzona sekcja zwłok³.

Na kanwie tej sytuacji wyrażam głębokie zaniepokojenie co do bezpieczeństwa ogółu obywateli, w szczególności pacjentów objętych kwarantanną domową oraz personelu medycznego wykazującego się heroiczną postawą. Jak wynika z doniesień medialnych,

¹ A. Zygiel, *Zmarł 45-latek przebywający na kwarantannie. Nieznana przyczyna śmierci*, <https://www.rmf24.pl/raporty/raport-koronawirus-z-chin/polska/news-glogow-zmarl-45-latek-przebywajacy-na-kwarantannie-nieznana-nId,4396297>

² K. Chudzik, *Zmarł 45-letni mężczyzna przebywający w kwarantannie domowej. Jest oświadczenie wojewody*, <https://glogow.naszemiasto.pl/glogow-zmarl-45-letni-mezczyzna-przebywajacy-w-kwarantannie/ar/c1-7612141>

³ K. Chudzik, *Głogów: Prokuratura wyjaśnia przyczyny śmierci 45-latka z kwarantanny. Co z sekcją zwłok?* <https://glogow.naszemiasto.pl/glogow-prokuratura-wyjasnia-przyczyny-smierci-45-latka-z/ar/c1-7614397>

obawy Starosty Głogowskiego nie są pozbawione podstaw. Na specjalną karetkę, której załoga może wykonać wymaz u osób z podejrzeniem koronawirusa, trzeba czekać długo. Wymazy w kierunku SARS-CoV-2 od osób, które przebywają w kwarantannie i spełniają kryteria, są pobierane przez specjalistyczne zespoły pogotowia na zlecenie powiatowych inspektorów sanitarnych. Ze względu na bardzo dużą liczbę zleceń czas oczekiwania na pobór wymazu może być wydłużony, do dwóch, trzech dni⁴.

Pragnę zauważyć, że w dniu 12 marca 2020 r. Prezydium Naczelnej Rady Lekarskiej zaapelowało do Pana Ministra o radykalne zwiększenie dostępu do badań na wykrycie obecności koronawirusa SARS-Cov-2, wywołującego chorobę o nazwie COVID-19, pacjentom, którzy mają objawy wskazane w zaleceniach epidemiologicznych. Zdaniem Prezydium Naczelnej Rady Lekarskiej, testy nie mogą obejmować tylko osób hospitalizowanych. Wywiad epidemiologiczny i występujące objawy powinny być bezwzględny wskazaniem do wykonania testu⁵. Według specjalistów z Uniwersytetu w Oxfordzie, testowanie jest kluczowe dla obniżenia tempa rozwoju epidemii. Osoba, która nie dowiedziała się, że jest zakażona, może nie przestrzegać zasady niewychodzenia z domu i zarażać innych⁶. Poza tym osoby objęte kwarantanną to często ludzie chorzy, czasem na przewlekłe choroby. W okresie kwarantanny pozostają one same ze swoimi wątpliwościami, czy odczuwane przez nich dolegliwości to skutek zakażenia koronawirusem, czy innej choroby. Oprócz kontaktu telefonicznego z lekarzem nie mają praktycznie żadnej możliwości uzyskania pomocy. Nie mogą pójść do przychodni czy na izbę przyjęć szpitala. Wydaje się, że możliwość wykluczenia zakażenia w toku kwarantanny mogłaby wpłynąć pozytywnie na ich stan zdrowia i realnie wpłynąć na skuteczność walki z epidemią.

W związku z tym pragnę jednocześnie zwrócić uwagę na problem zbyt małej liczby laboratoriów oraz samych laborantów. Jak podnosi się w przestrzeni publicznej, ich personel pracuje po godzinach, a placówki nie są w stanie przebadać wszystkich, którzy mają podejrzenia co do swojego stanu zdrowia⁷. Powyższe spostrzeżenie koresponduje z Apelem zawodów medycznych do rządu polskiego z dnia 19 marca 2020 r., w którym postuluje się zwiększenie dostępności do laboratoriów wykonujących diagnostykę koronawirusa SARS-CoV-2 poprzez uruchamianie diagnostyki w kolejnych placówkach, które pozostają w nadzorze Ministra Zdrowia i Głównego Inspektora Sanitarnego. Obecnie

⁴ M. Rybak, *Testy na koronawirusa. Czy rząd okłamuje ludzi? Sprawdzamy*, <https://kurierlubelski.pl/testy-na-koronawirusa-czy-rzad-oklamuje-ludzi-sprawdzamy/ar/c1-14873241>

⁵ <https://nil.org.pl/aktualnosci/4470-apel-pnrl-do-ministra-zdrowia>

⁶ M. Roser, H. Ritchie, E. Ortiz-Ospina, *Coronavirus Disease (COVID-19) – Statistics and Research*, <https://ourworldindata.org/coronavirus#testing-for-covid-19>

⁷ K. Rogacin, *Koronawirus w Polsce. Ile testów na koronawirusa jest dziennie wykonywane w Polsce? Ile trwa test na koronawirusa?* <https://polskatimes.pl/koronawirus-w-polsce-ile-testow-na-koronawirusa-jest-dziennie-wykonywane-w-polsce-ile-trwa-test-na-koronawirusa/ar/c1-14855215>

działające mogą nie podolać dużej skali badań. Wsparciem mogą być ośrodki uniwersyteckie⁸.

Podkreślenia wymaga, że na konieczność zwiększenia liczby testów na obecność koronawirusa zwraca uwagę Światowa Organizacja Zdrowia (WHO)⁹. W szczególności za kluczowe uważam następujące stwierdzenie Dyrektora Generalnego WHO Pana Tedrosa Adhanoma Ghebreyesus z 23 marca b.r.: *„Nie możesz wygrać meczu piłkarskiego tylko broniąc się. Musisz także zaatakować. Proszenie ludzi o pozostanie w domu i inne fizyczne środki dystansujące są ważnym sposobem spowalniania rozprzestrzeniania się wirusa i kupowania czasu - ale są to środki obronne. Aby wygrać, musimy zaatakować wirusa agresywną i ukierunkowaną taktyką - testując każdy podejrzany przypadek, izolując i troszcząc się o każdy potwierdzony przypadek oraz śledząc i poddając kwarantannie każdy bliski kontakt. Zdajemy sobie sprawę, że niektóre kraje mają problemy ze zdolnością do przeprowadzenia tych ofensywnych działań¹⁰”.*

Na konieczność maksymalnie szerokiego wykonywania testów WHO wskazuje od pewnego czasu. W jednej z wcześniejszych wypowiedzi Dyrektor Generalny WHO stwierdził: *„Higiena osobista, minimalizowanie kontaktów społecznych i ograniczenia podróży, choć ważne, nie wystarczają do gaszenia tej epidemii.”* Przyznał, że nie zaobserwował wystarczająco dużego wzrostu liczby testów, które są podstawą w dalszej izolacji ludzi. Według niego, najbardziej liczy się połączenie tych wysiłków. *„Jak powtarzam, wszystkie kraje muszą przyjąć kompleksowe podejście, ale najskuteczniejszym sposobem zapobiegania infekcjom jest zerwanie łańcuchów przenoszenia”* – powiedział Tedros. *„Nie możesz walczyć z ogniem z zasłoniętymi oczami i nie możemy powstrzymać tej pandemii, jeśli nie wiemy, kto jest zarażony”*. Wszystkim krajom radzi, by zwiększyły liczbę testów. W ten sposób można zidentyfikować osoby, które były w bliskim kontakcie z tymi, których badania wypadły pozytywnie. Tedros powiedział również, że WHO wysłało już prawie 1,5 miliona testów do 120 krajów¹¹.

Dr Maria Van Kerkhove, kierownik techniczny WHO Health Emergencies Program dodała, że państwa muszą zwiększyć liczbę laboratoriów, dostępność zestawów testowych i liczbę osób, które mogą przeprowadzić te testy. Wirus atakuje nie tylko osoby starsze i

⁸ <https://nil.org.pl/aktualnosci/4535-apel-zawodow-medycznych-do-rzadu-polskiego>

⁹ WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 23 March 2020

<https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---23-march-2020>

¹⁰ Tamże: *You can't win a football game only by defending. You have to attack as well. Asking people to stay at home and other physical distancing measures are an important way of slowing down the spread of the virus and buying time – but they are defensive measures. To win, we need to attack the virus with aggressive and targeted tactics – testing every suspected case, isolating and caring for every confirmed case, and tracing and quarantining every close contact. We recognize that some countries are struggling with the capacity to carry out these offensive measures.*

¹¹ Za wprost.pl, WHO: Potrzeba więcej testów na koronawirusa, 17 marca 2020 r.,

<https://zdrowie.wprost.pl/koronawirus/10307269/who-potrzeba-wiecej-testow-na-koronawirusa.html>

przewlekłe chore. Zagrożeni są także młodzi dorośli i dzieci, których stan zdrowia powinien być monitorowany¹².

O zwiększenie liczby przeprowadzanych testów apelują również naukowcy. Na przykład naukowcy z Islandii podkreślają, że połowa pacjentów, u których diagnozuje się koronawirusa, nie ma żadnych objawów sugerujących zakażenie. Według lekarzy konieczne jest wprowadzenie szerszego zakresu testów, dzięki którym będzie można zidentyfikować nie tylko chorych na COVID-19, ale też nosicieli choroby¹³.

Mając na uwadze powyższe, w trosce o zdrowie publiczne oraz zdrowie i życie obywateli RP, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2018 r. poz. 2179, z późn. zm.), kierując się zapisami art. 68 Konstytucji RP, zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska wobec sygnalizowanych problemów. Będę niezmiernie wdzięczny za wyjaśnienie prezentowanego notorycznie stanowiska, zgodnie z którym liczba wykonywanych testów jest adekwatna do obecnej sytuacji epidemiologicznej. Powstaje bowiem pytanie, kiedy sytuacja i w jaki sposób musi się zmienić, aby radykalnie zwiększono liczbę testów? Obywatele oczekują od władz publicznych jasnych i precyzyjnych odpowiedzi.

Z wyrazami szacunku

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

¹² Tamże.

¹³ *Naukowcy apelują o zwiększenie liczby testów: Połowa pacjentów z koronawirusem nie ma żadnych objawów*, gazeta.pl, 23 marca 2020 r. <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,173952,25812464,naukowcy-apeluja-o-zwiekszenie-ilosci-testow-polowa-pacjentow.html>